

NEKI PROBLEMI KRETANJA

Jedinice se kreću ka frontu da bi u punoj borbenoj gotovosti stupile u borbu, i od fronta da bi pod što povoljnijim uslovima prekinule borbeni dodir i odstupale u dubinu radi izvršavanja novih zadataka u povoljnijim uslovima.

Veliki domet, razorna snaga i toksična moć nuklearnih i hemijskih b/s, masovna i snažna dejstva avijacije omogućuju da neprijatelj na velikim daljinama i prostranstvima može da tuče naše oružane snage i razara objekte koji su od vitalnog značaja za kretanje.

U savremenim borbenim uslovima kretanje ima izuzetan značaj zbog dinamičnosti dejstava, brzih i naglih promena situacije na frontu, smelih i dubokih prodora oklopnih i mehanizovanih jedinica, velikih gubitaka od N i H b/s, upotrebe avijacije i vazдушnih desanata, itd. Noć i meteorološki uslovi u kojima je smanjena vidljivost i pored primene savremenih elektronskih, infracrvenih, aero-foto i dr. sredstava i dalje utiču na organizaciju i izvođenje pokreta.

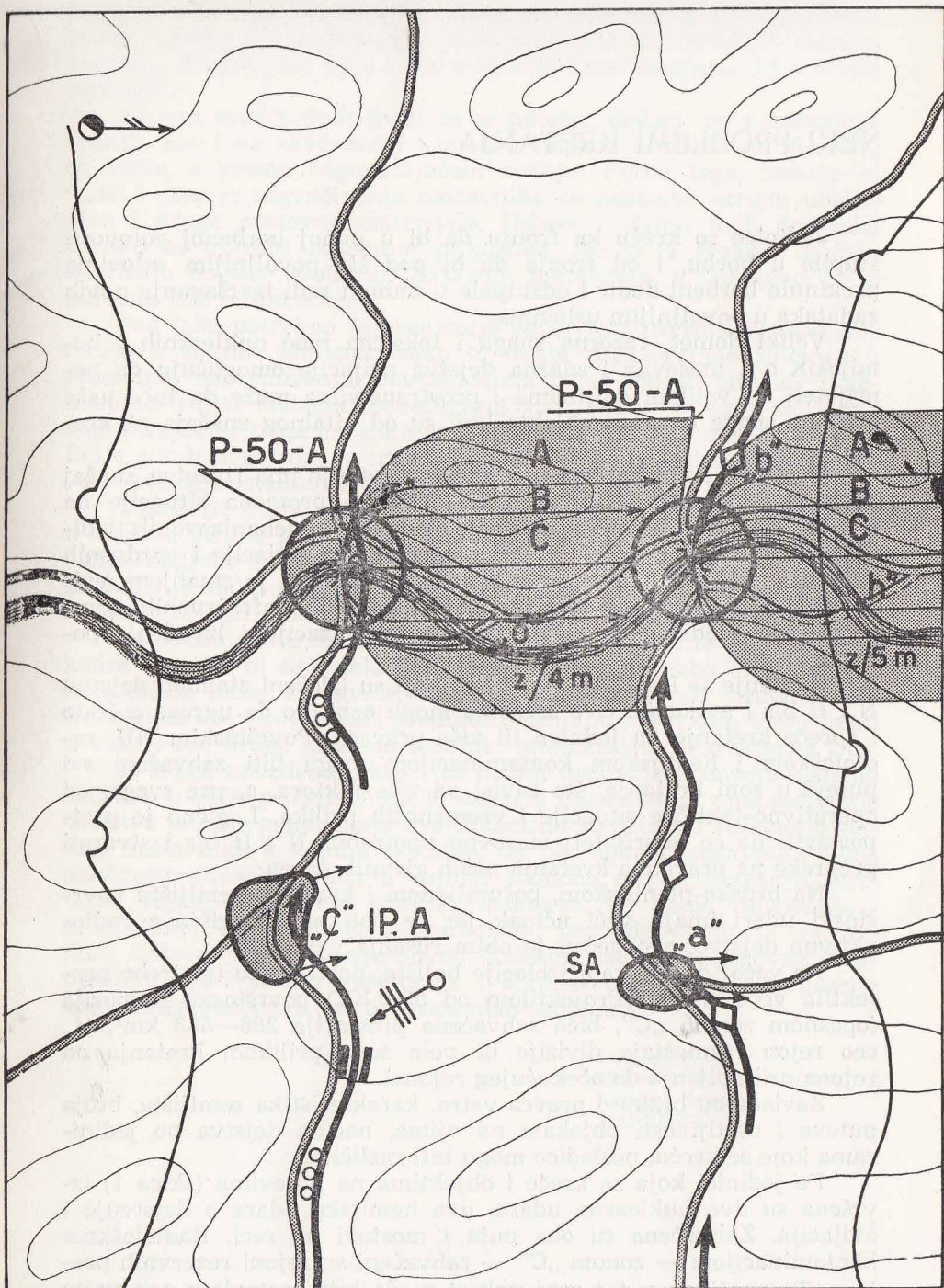
Kretanje se izvodi na putevima koji su izloženi stalnom dejstvu N i H b/s i avijacije. Ova sredstva mogu ozbiljno da ugroze a često i spreče kretanje na jednom ili više pravaca. Površinskim NU, radiološkom i hemijskom kontaminacijom mogu biti zahvaćeni svi putevi u zoni kretanja, što zavisi od više faktora, a, pre svega, od operativno-taktičke situacije i vremenskih prilika. Logično je pretpostaviti da će neprijatelj masovno upotrebiti N i H b/s i stvarati prepreke na pravcima kretanja naših glavnih snaga.

Na brdsko-planinskom, pošumljenom i kraškom zemljištu površinski udari imaju veći učinak jer se potpuno iskorišćava radioaktivno dejstvo, a povećan je obim rušenja i požara.

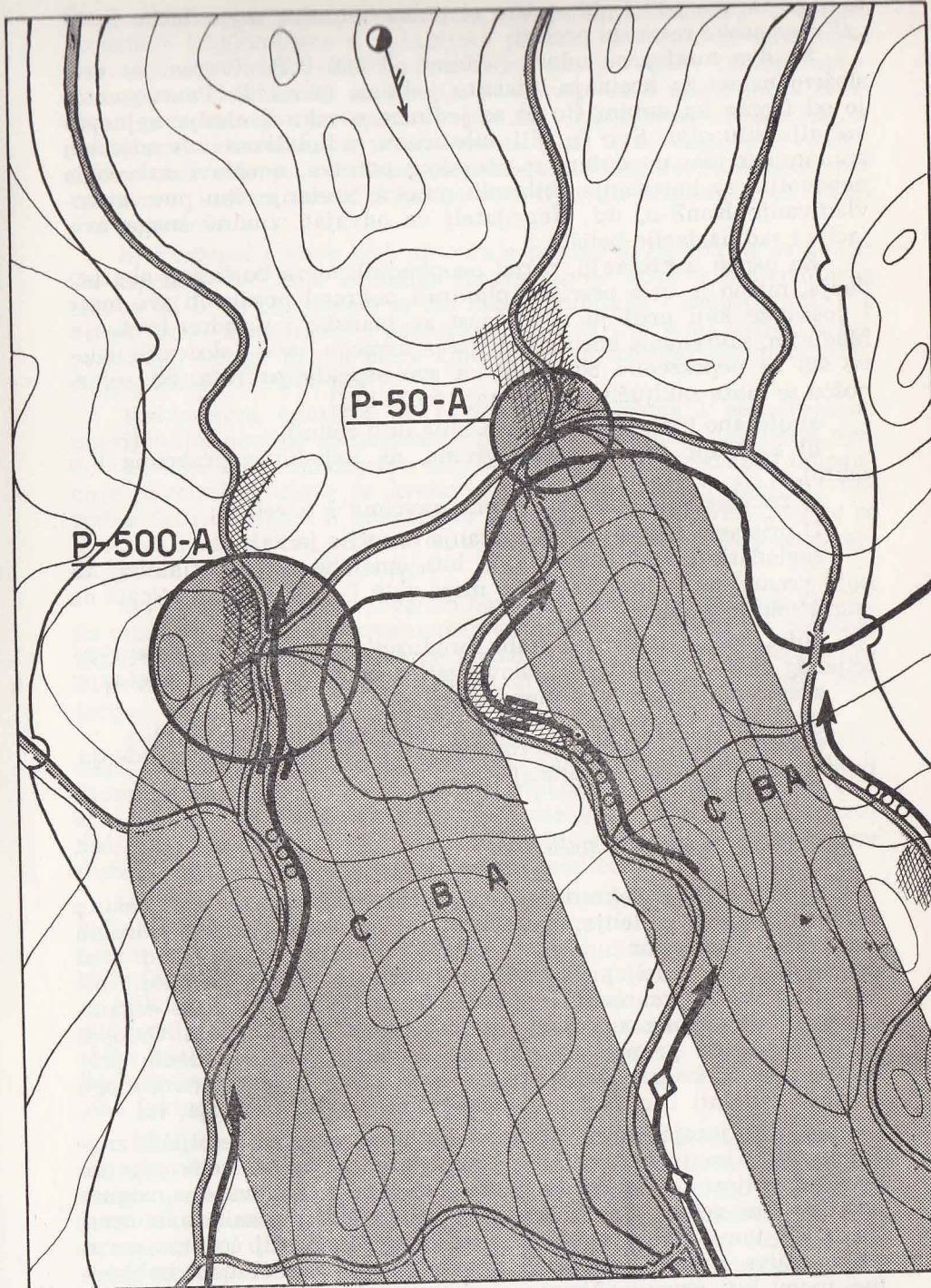
Na većoj dubini radi izolacije bojišta, dolaziće do upotrebe projektila veće snage. (Projektilom od 500 KT) površinska ekspoziija (opasnom zonom „C”, biće zahvaćena prostorija 288—563 km², tj., ceo rejon razmeštaja divizije ili pola zone prilikom kretanja od rejona prikupljanja do očekujućeg rejona).

Zavisno od brzine i pravca vetra, karakteristika zemljišta, broja puteva i osetljivosti objekata na njima, načina dejstva po jedinicama koje se kreću, posledice mogu biti različite.

Po jedinici koja se kreće i objektima na putevima (skica 1) izvršena su dva nuklearna udara, dva hemijska udara a dejstvuje i avijacija. Zahvaćena su oba puta i mostovi na reci. Radiološkom kontaminacijom — zonom „C” — zahvaćeni su rejon rezervnih prelaza. To znači da u toj zoni pokret može biti nastavljen tek pošto opadne intenzitet radiološke kontaminacije u rejonima rezervnih

Sk. 1

prelaza tačkaka „o” i „h”, pošto se dekontaminira rejon tačke „c” i „a” i osposobe rezervni prelazi.

Sa dva nuklearna udara (jednim od 500 KT) stvoreni su vrlo složeni uslovi za kretanje i zaštitu jedinica (skica 2). Pravac vetra je od fronta ka dubini što je za jedinice u toku kretanja najnepovoljnija situacija. Sve će biti zahvaćeno radiološkom i hemijskom kontaminacijom po dubini marševskog poretka, a uslovi su veoma nepovoljni za korišćenje obilaznih puteva, kretanje van puteva, savlađivanje KonZ-a, itd. Neprijatelj će odvajati znatne snage avijacije i radi izolacije bojišta.

Za uspeh u kretanju, pored neophodnih mera borbenog obezbeđenja, nužno je vrlo precizno planirati pokret i preduzeti sve mere i postupke koji pružaju mogućnost za plansko i skladno kretanje. Međutim, savremena borbena sredstva nameću nove i složenije uslove što se neposredno odražava na sve aspekte pokreta. Sa sigurnošću se može zaključiti da kretanje može biti:

- a) otežano (na pojedinim pravcima ili u celini),
- b) zadržano (za određeno vreme, na pojedinim pravcima i u celini),
- c) zaustavljeno (na pojedinim pravcima i u celini).

U pripremi i organizaciji kretanja naročito je važno:

sagledati u kom stepenu će biti ometano od neprijatelja, za koje vreme, na kojim delovima marš-rute i koliko će to uticati na angažovanje jedinica;

koje mere i postupke treba preduzeti radi slabljenja neprijateljevog dejstva i stvaranja uslova našim snagama za dalje kretanje; svestrano proceniti vremenske prilike;

predvideti mogućnost zamene jedne vrste marša drugom;

organizovati i strogo sprovesti mere borbenog obezbeđenja, regulisanja i kontrole saobraćaja, itd.

TENDENCIJE I MOGUĆA REŠENJA

a) *Poboljšanje pokretljivosti i manevarske sposobnosti.* Zaštita oklopom, brzina kretanja, sposobnost savlađivanja KonZ-a i drugih prepreka u uslovima upotrebe imaju isto takav značaj kao i za vreme boja (operacije). Pokretljivost, manevarska sposobnost, otpornost i zaštita zahtevaju niz mera kako bi se poboljšala organizacijsko-formacijska struktura jedinica, posebno pešadijskih. Oklopni transporter, na primer sposobni su za savlađivanje vodenih prepreka, brzo se kreću i van puteva, otporni su i štite ljudstvo, mogu se duže zadržati i kretati preko kontaminiranih prostorija, itd.

Za poboljšanje pokretljivosti jedinica na svakom zemljištu značajnu ulogu imaju helikopteri i druge letelice. Istina, helikopter ne pruža dovoljnu zaštitu ljudstvu, ali tehničke i manevarske mogućnosti su mu veoma dobre, posebno u brdskom i planinskom zemljištu. Na tom teško prohodnom zemljištu neprijatelj će brzo porušiti osetljive objekte na pravcima kretanja. U tom slučaju helikopteri mogu biti veoma efikasno sredstvo za brzo savlađivanje poru-

šenih delova na putu. Uvođenjem oklopnih, amfibijskih i drugih sredstava i helikoptera u pešadijske jedinice povećala bi se njihova pokretljivost i manevarska sposobnost, što je važan faktor savremenog rata. Budući da ta rešenja zahtevaju veća materijalna sredstva, potrebno je postepeno i planski poboljšavati pokretljivost jedinica vodeći računa o prioritarnosti, a za to se mogu prihvatiti i neka druga rešenja, pa da se umesto guseničara uvedu točkaši, pre svega, oni kojima tehnički uslovi dozvoljavaju kretanje i po slabijim putevima.

b) *Postupci i mere radi stvaranja povoljnih uslova za kretanje.* Za uspešno izvođenje kretanja neophodno je stvoriti najpovoljnije uslove da bi se ono izvelo sa što manje gubitaka i zakašnjenja. Pre svega, treba istaći mere i postupke protiv N i H b/s i avijacije neprijatelja. Drugu grupu mera čine zadaci u inženjerskom obezbeđenju, PNHBO, PVO, itd.

Nuklearnim udarima po raketnim jedinicama i aerodromima neprijatelja, postižu se najpovoljniji efekti na planu slabljenja njegovih snaga. Uspešno dejstvo nuklearnih borbenih sredstava omogućuje povoljnije uslove za kretanje i pozitivno se odražava na narednu fazu dejstava. U određenim uslovima i do 1/3 sredstava će se upotrebiti za dejstvo protivu onih sredstava neprijatelja koja mogu da spreče kretanje naših snaga.

Avijacija, pre svega lovačko-bombarderska, ima zadatak (LBA), da umanja i parališe dejstva neprijatelja. U ovoj fazi težište dejstava LBA treba usmeriti na raketna sredstva i aerodrome. Zaštita trupa u pokretu lovačkom (L) i LBA je drugi bitan zadatak naše avijacije.

Partizanske i teritorijalne jedinice u dubljoj pozadini neprijatelja, angažujući snage i sredstva po raketnim jedinicama i aerodromima neprijatelja, mogu veoma uspešno paralisati njegovo dejstvo i doprineti uspešnom kretanju naših snaga. Cilj napada partizanskih i teritorijalnih jedinica može biti ometanje, odlaganje upotrebe, oštećenje i uništenje instalacija i letelica.

PVO trupa u kretanju je mnogo značajnija i složenija od zaštite jedinica kada su razvijene i u neposrednom borbenom dodiru. Zbog naglih promena na frontu jedinice će biti prisiljene, naročito one bliže frontu, da se kreću i danju. To znači da će se povećati potreba za efikasnijom i snažnijom pav-zaštitom. Posebno je važno obezbediti osetljive objekte u zoni marša i one elemente marševskog poretka koji se ne mogu kretati van puteva i čija je otpornost slaba. Za uspešnu zaštitu važno je skladno i organizovano poznavanje svih faktora PVO trupa i teritorije.

Planskim radom u miru na pripremi državne teritorije može se mnogo učiniti u stvaranju povoljnih uslova za kretanje. U tom smislu posebnu pažnju treba posvetiti rejonima sa slabo razvijenim komunikacijama. Inženjerska priprema i izrada obilaznih pravaca na osetljivim delovima ima poseban značaj, pogotovu, što se još u miru može proceniti koji su objekti osetljivi i na kojim putevima. Za obezbeđenje kretanja moraju se angažovati jake snage ne samo

jedinica operativne vojske već teritorijalne jedinice i civilni sektor u celini.

Dobro organizovanom PNHBO se umanjuju efekti N i H udara i efikasno otklanjaju posledice NHB-udara u jedinicama koje su u pokretu i na teritoriji. Težište delatnosti fronta treba usmeriti na otklanjanje posledica tih udara.

I ostale mere borbenog kao i svi faktori pozadinskog obezbeđenja u kretanju imaju povećan značaj i ulogu.

BRZINA KRETANJA

Marševanje je osnovni i najčešći oblik kretanja, bilo da se izvodi na jedan ili kombinacijom više načina. Savremeni rat će zahtevati da se pokreti izvode što većom brzinom i za što kraće vreme, naročito u zoni jačeg dejstva neprijatelja, da bi jedinica blagovremeno stigla u određenu zonu. Veća brzina u kretanju jedinica, posebno danju, na sadašnjem stepenu razvitka putne mreže je moguća i nužno ju je ostvariti.

Norme za brzine na maršu u našim pravilima potiču još iz vremena kada je u našoj zemlji bila nerazvijena putna mreža i kada nije bilo magistrala i drugih puteva sa savremenom podlogom, širinom i mogućnošću kretanja u oba smera. Danas postoje hiljade kilometara puteva na kojima je moguće ostvariti veće brzine. S druge strane, stepen tehničke kulture, razvitka i usavršavanje vozačkog kadra je na mnogo višem nivou nego u vremenu kada su propisane norme.

Po mom mišljenju prosečne brzine marša mogle bi biti za:

— motorizovane jedinice; *noću* 10—30 km/č (što zavisi od vidljivosti noći i od toga da li se vozi sa ugašenim svetlom, na obeleženom ili neobeleženom putu, kakav je kvalitet puta, iskustvo vozača, itd.); *danju* 20—50 km/č (što zavisi od kvaliteta puta i iskustva vozača);

— oklopne jedinice i artiljerijske jedinice čiji su tegljači guseničari: *noću* 10—20 km/č; *danju* 15—30 km/č (što zavisi od pomenutih uslova kao i za motorizovane jedinice).

Ako su jedinice po grupama od 10 do 20 vozila, brzina kretanja u određenim uslovima i na određenim deonicama puteva može biti i veća.

ODSTOJANJA MEĐU EŠELONIMA

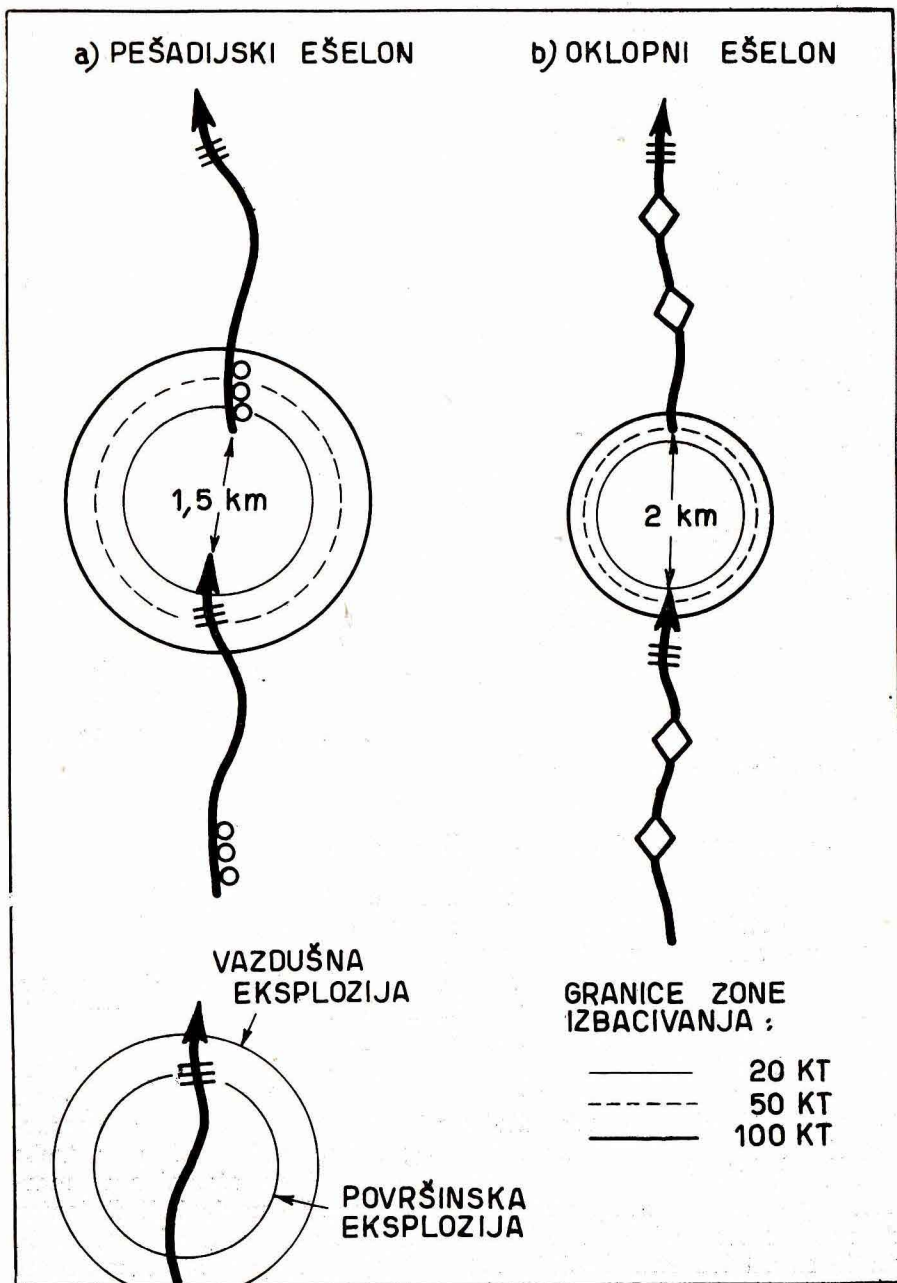
U našim pravilima se kaže da odstojanja, načelno, iznose za: motorizovane (oklopne) jedinice: između bataljona (diviziona) oko 2 km;

pešadijske jedinice i jedinice sa tovarnom (zaprežnom) vučnom: između bataljona (diviziona) oko 1,5 km.

Bez obzira na potrebu da pešadijski ešloni budu prikupljeni, po mom mišljenju neodrživo je, zbog opasnosti od nuklearnih b/s,

zadržati pomenuto odstojanje između ešelona jačine bataljona (divizionu) u pešadijskim jedinicama.

Na skici 3 prikazana je veličina zone u kojoj je izbačeno ljudstvo iz borbe projektilima 20, 50, 100 KT; a) za ešelonu pešadijskog

sastava, b) za ešelone oklopnog sastava. Dato odstojanje za projektil od 20 KT ispunjava uslov za oklopne jedinice, jer neprijatelj jednim projektilom jednovremeno ne može zahvatiti snage dva bataljona. Za projekte 50, 100 i više KT taj uslov nije zadovoljen.

Ako je jedinica pešadijskog sastava, a odstojanje između ešelona 1,5 km, jednim projektilom biće zahvaćene snage dva ešelona i to:

projektilom od 20 KT površinskom eksplozijom na dužini 1.400 metara, a vazdušnom eksplozijom na dužini 2.200 metara;

projektilom od 50 KT, površinskom eksplozijom na dužini 2.300 m, a kod vazdušne eksplozije na dužini 3.500 m;

projektilom od 100 KT, površinskom eksplozijom na dužini 3.100 metara a kod vazdušne eksplozije na dužini 4.700 metara (skica 3 pod a).

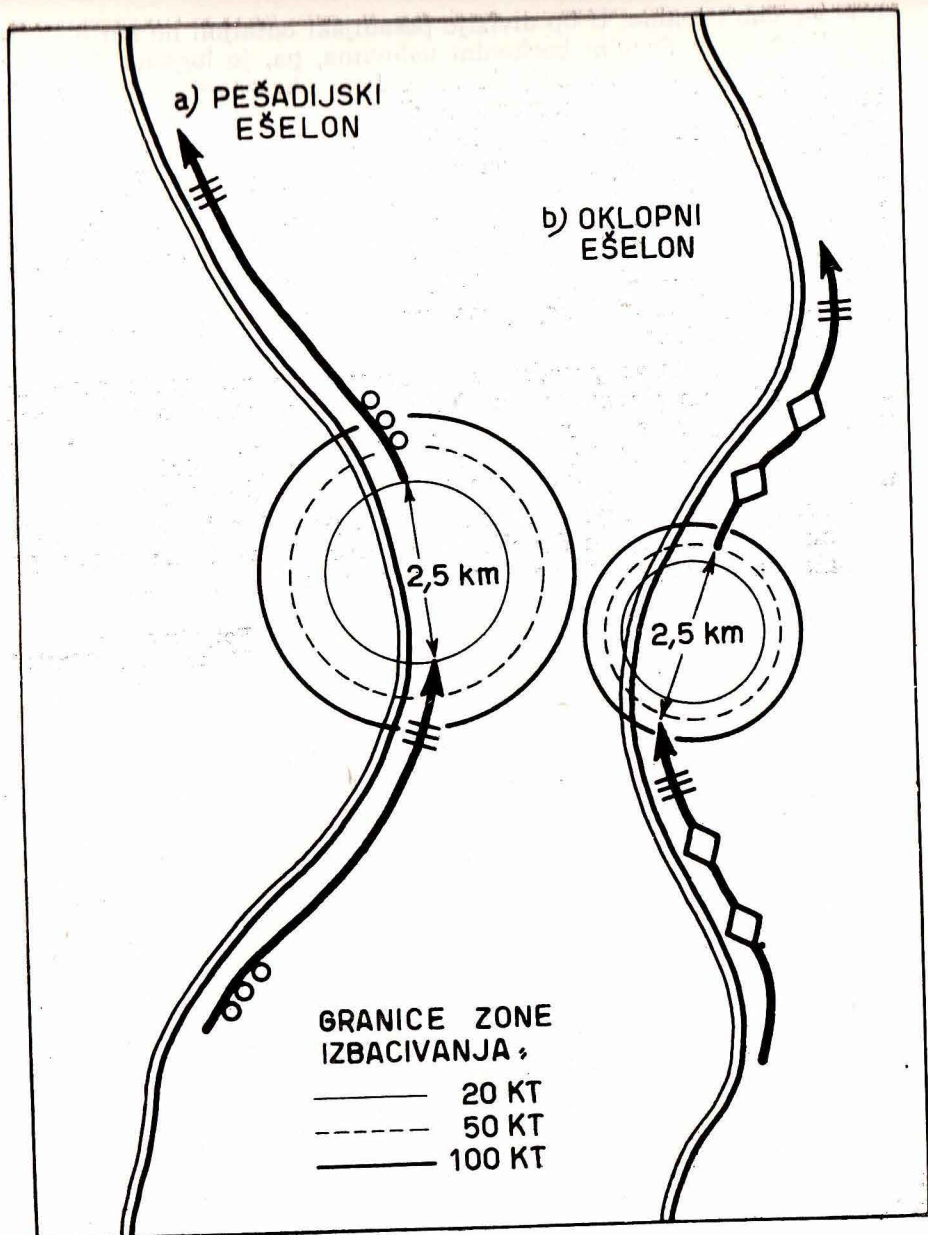
Za sprečavanje kretanja jedinica, posebno na većoj dubini, neprijatelj će, verovatno, upotrebljavati projekte 50 i više KT. Norma od 1,5 km između ešelona pešadijskog sastava nezadovoljava uslove ni za projektil od 10 KT, jer i kod ovog projektila prečnik izbacivanja iz borbe za pešadiju iznosi 2.500—3.000 m.

Povećanje odstojanja između ešelona pešadijskog sastava proilazi iz osetljivosti ovih jedinica — krajnje slabe otpornosti na nuklearne udare, potreba da neprijatelj jednim projektilom od 20 KT jednovremeno ne zahvati dva bataljona. Nužno je smanjiti površinu zone izbacivanja iz borbe, i za projekte 50 i više KT. U tom slučaju, odstojanje između ešelona pešadijskih, artiljerijskih i drugih jedinica (sem oklopnih), jačine bataljona (diviziona), iznosilo bi 2—2,5 km. (skica 4).

Odstojanje između osnovnih jedinica — četa (baterija) — ne bi trebalo da bude veće od 1 km. To znači, da bi dužina bataljonske kolone ostala u granicama 4,5—5 km. Tako bi se postiglo veće rastojanje između bataljona (diviziona) i očuvala kompaktna celina i prikupljenost bataljona (diviziona).

MARŠEVSKI POREDAK I MARŠEVSKI EŠELON

U našim pravilima data su načela marševskog poretka za pešadijsku diviziju u klasičnim uslovima. Marševski poredak, pored ostalog, podrazumeva da se pored elemenata marševskog poretka razvijaju i elementi marševskog osiguranja. Obrazovanje marševskog poretka pd je osnovno načelo, ali je, ipak, praksa pokazala da su njeni pokreti, najčešće na odstojanjima koja su kraća od dužine, potpuno izduženog marševskog poretka. To znači da se to osnovno načelo u praksi ne može primeniti sem izuzetno. (Dubina glavne kolone marševskog poretka divizije iznosi preko 100 km, a marševski skokovi pd su najčešće ispod tog odstojanja). Mislim da treba početi od činjenice da će divizija ređe uspeti da oformi svoj marševski poredak prema pravilskim normama. Ne negirajući činjenicu da se on sastoji od marševskih kolona, mora se početi od prakse, tj. da će se pd izuzetno kretati kompaktna, sa svim elementima marševskog poretka, jer se, najčešće, kreće delimično (po delovima —

Sk. 4

formacijskim jedinicama). Od očekujućeg rejlona uvek, a često i od rejlona prikupljanja kreće se upućivanjem formacijskih jedinica, prema zamisli dejstva i načinu upotrebe po stupanju u borbeni dodir, pri čemu ne formira kompleksni marševski poredak.

U pravilima se kaže: „Marševski ešeloni se obično sastoje od ojačanog bataljona ili njemu ravne jedinice”, što, po mom mišljenju,

nije logično i realno. U bp divizije pešadijski bataljon ne može obrazovati ešelon u drugim borbenim uslovima, pa, je logično da to ne čini ni na maršu. To znači, da bi ešelone obrazovali pukovi sa ili bez ojačanja, izuzetno, samostalni divizion i bataljoni. Pošto je i marš borbeno radnja, po kojoj logici ili principu bi pešadijski bataljon trebalo da obrazuje ešelon u pd, kad u svim drugim uslovima ne obrazuje ešelon. Prema tome, u glavnoj koloni pd ešelon, načelno, obrazuje formacijske jedinice jačine puka (pri tome puk može biti ojačan ili bez ojačanja), ešelon može biti i manjeg sastava kad se iz sastava puka uzme jedan bataljon (divizion).

Kolona jačine ojačanog puka može da obrazuje ešelone jačine bataljona (divizona).

Mislim da nema potrebe, a ni osnova, da marševski poredak divizije, odnosno glavnu kolonu, koja je jača od puka, obrazuju bataljoni. Ako glavna kolona divizije iznosi $\frac{2}{3}$ njenog sastava (po načelu da pešadijski bataljon (divizion) obrazuje ešelon), glavna marševska kolona bi imala od 10 do 15 ešelona. Komandant divizije na maršu ne komanduje ešelonima, već neposredno formacijski potčinjenim jedinicama, što dovoljno ubedljivo govori da nema razloga da bataljon obrazuje ešelon u marševskom poretku divizije.

Potpukovnik
Milisav M. ŠČEKIĆ